

Capitolul 10 – Relații internaționale

10.1 Introducere

CNCAN își desfășoară activitatea urmărind cele patru domenii mari de interes: implementarea obligațiilor internaționale asumate de România prin semnarea tratatelor, convențiilor și acordurilor în domeniu, implementarea prevederilor înțelegerilor și acordurilor de cooperare bilaterală, colaborarea cu organizațiile și organismele internaționale în domeniu, implementarea programelor și politicilor Uniunii Europene. La succesul fiecăreia din aceste categorii de activități au contribuit o multitudine de factori, pornind de la echipa de conducere și managementul CNCAN, implicarea și participarea activă a tuturor structurilor din instituție, calificarea și implicarea personalului angajat în derularea activităților, fondurile alocate și, nu în ultimul rând, până la stabilirea priorităților instituționale și coordonarea unitară a tuturor acțiunilor, astfel încât să fie creată o imagine favorabilă a instituției.

10.2 Convenții și tratate

10.2.1 Convenția privind Securitatea Nucleară

Convenția privind Securitatea Nucleară, adoptată la Viena la 17 iunie 1994, a fost ratificată de România prin Legea nr. 43/24.05.1995, intrând în vigoare la data de 24 octombrie 1996. Prin ratificarea Convenției, Părțile Contractante au agreeat elaborarea rapoartelor naționale (în conformitate cu prevederile Art. 5 din Convenție) și analizarea acestora în cadrul reuniunilor de examinare. Rapoartele conțin măsurile întreprinse la nivel național pentru îndeplinirea obligațiilor ce decurg din aplicarea Convenției, cu referire la asigurarea securității instalațiilor nucleare, stabilirea și menținerea cadrului legislativ și de reglementare care guvernează securitatea instalațiilor nucleare, responsabilitățile care revin titularului de autorizație pentru menținerea securității instalațiilor nucleare, asigurarea resurselor financiare adecvate pentru asigurarea securității fiecărei instalații nucleare pe toată durata de viață a acesteia, stabilirea și aplicarea programelor de asigurare a calității, evaluarea securității instalațiilor nucleare.

În perioada 14 – 25 aprilie 2008, a avut loc la Viena cea de-a patra reuniune de examinare, în cadrul căreia au fost susținute rapoartele naționale. România a făcut parte din grupul de lucru 1, alături de Statele Unite ale Americii, Suedia, Spania, Mexic, Polonia, Belarus, Estonia, EURATOM și Peru. România (prin CNCAN) a asigurat coordonarea grupului, prin analiza întrebărilor primite de fiecare țară din grup și evidențierea tendințelor și ariilor de interes, pentru facilitarea discuțiilor din cadrul reuniunii de examinare. România a primit 122 de întrebări din partea a 18 țări și a adresat 164 de întrebări.

Este de remarcat faptul că această reuniune a fost prima reuniune de examinare la care au participat toate statele care operează reactori nucleari de putere (datorită ratificării Convenției de către India).

10.2.2 Convenția Comună asupra gospodăririi în siguranță a combustibilului uzat și asupra gospodăririi în siguranță a deșeurilor radioactive

Convenția comună asupra gospodăririi în siguranță a combustibilului uzat și asupra gospodăririi în siguranță a deșeurilor radioactive, adoptată la Viena, în data de 05 septembrie 1997, a fost ratificată de România prin Legea nr. 105/16.06.1999 și a intrat în vigoare la 18 iunie 2001. Convenția a fost semnată de CNCAN, în calitate de autoritate națională cu atribuții în aplicarea prevederilor Convenției care are și rolul de coordonare a întocmirii raportului național în cadrul acestei convenții. Astfel, în perioada 13 – 14 octombrie 2008, la Viena, s-a desfășurat Reuniunea Organizatorică de pregătire a celei de-a treia Reuniuni de Examinare, în conformitate cu prevederile acestei Convenții. CNCAN a fost conducătorul delegației naționale. Scopul acestei reuniuni l-a constituit stabilirea grupurilor de lucru și definitivarea tuturor aspectelor administrative pentru desfășurarea în cursul anului 2009 a reuniunii de examinare. CNCAN a elaborat, în colaborare cu Agenția Națională pentru Deșeuri Radioactive și Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” raportul național al României cuprinzând măsurile întreprinse pentru îndeplinirea fiecărei obligații enunțate în această Convenție (în conformitate cu prevederile Art. 30 și 32 din Convenție). Raportul a fost transmis conform regulilor de procedură către Secretariatul General al Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (AIEA) la începutul lunii octombrie. România a fost nominalizată a face parte din grupul 1 de țări alături de Statele Unite ale Americii, Spania, Belgia, Olanda, Danemarca și Croația, asigurând în același timp și co-președinția grupului.

10.3 Cooperare bilaterală

10.3.1 Cooperarea cu Agenția Internațională pentru Energia Atomică (AIEA)

10.3.1.1 Programul de cooperare tehnică

Agenția Internațională pentru Energia Atomică (AIEA) a reprezentat și în cursul anului 2008 una dintre cele mai importante organizații care a oferit expertiză și asistență personalului CNCAN, și care, alături de CNCAN, a organizat o serie de reuniuni de interes în cadrul Programului de Cooperare Tehnică. Astfel, în cadrul proiectului național ROM/9/028 *“Asistență tehnică acordată organismului de reglementare în domeniul nuclear din România, în vederea îmbunătățirii capacităților de reglementare”* au fost organizate:

- Conferința și Seminarul național cu tema *“Regulatory Quality Assurance Methodology and Activities in the Nuclear Field in Romania”*, (București, 3 – 7 martie 2008). Aspectele abordate au urmărit evoluția reglementărilor în ceea ce privește asigurarea calității în domeniul nuclear din România, implementarea sistemelor de management al calității în industria nucleară din România, realizările și cooperarea internațională în domeniul asigurării calității;

- Cursul național cu tema *“Project Management”* (București, 22 – 24 aprilie 2008). Cursul a avut caracter intensiv și o tematică care a acoperit aspectele privind planificarea proiectelor, identificarea și planificarea categoriilor de resurse ale proiectului, identificarea riscurilor proiectului, elaborarea și implementarea

proiectelor, managementul de proiect în cazul depozitării deșeurilor radioactive provenite de la obiectivele nucleare și de la instalațiile radiologice;

- Misiunea de experți „*Advise CNCAN on establishing licensing conditions for Saligny repository*” (București, 23 – 25 ianuarie 2008). Scopul misiunii a fost acela de a oferi sprijin personalului CNCAN în stabilirea condițiilor de autorizare pentru depozitul de deșeuri radioactive de la Saligny, Cernavodă;

De asemenea, CNCAN a înaintat un număr de 4 aplicații pentru burse (în domenii precum securitatea nucleară, evaluări de securitate a documentelor emise de operatori, programe de inspecție, radioprotecție, managementul deșeurilor radioactive, transportul materialelor radioactive), și un număr de 7 aplicații pentru vizite științifice (în domenii precum rolul și responsabilitățile organismului de reglementare pentru inspecții în faza de construcție a instalațiilor nucleare, cerințele de reglementare pentru dezafectarea reactorilor de cercetare, programul de inspecție în timpul funcționării, inspecții privind protecția la radiații a personalului expus, evaluarea de securitate pentru depozitele de suprafață a deșeurilor radioactive, pregătirea pentru derularea codurilor de calcul aferente analizelor termo-hidraulice).

În cadrul programului regional de cooperare tehnică, CNCAN în cooperare cu AIEA a organizat o serie de întâlniri tehnice și seminarii:

- Întâlnirea tehnică „*Analize de securitate ca suport pentru modificările intervenite la centralele nucleare-electrice*”, (Curtea de Arges, 28 ianuarie – 1 februarie 2008), în cadrul proiectului regional RER/9/088 „*Îmbunătățirea capacităților de evaluare a securității nucleare*”. Reuniunea a cuprins prezentări generale susținute de lectorii AIEA privind modificările instalației sau ale procedurilor de la o centrală nucleară cu efect asupra bazelor de proiectare ale acesteia;

- cursul regional „*Protecția fizică a reactorilor nucleari de cercetare*” (București, 10-20 martie 2008), în cadrul proiectului regional RER/9/085 „*Modalitatea de îmbunătățire a securității nucleare în ceea ce privește infrastructura națională*”. Cursul a constat în prezentări generale susținute de lectorii AIEA, în domeniul protecției fizice la reactorii de cercetare, detalierea principiilor aplicate în procesul de analiză și de proiectare a sistemului de protecție fizică, standardele de securitate în domeniul protecției fizice, studii de caz și exerciții practice;

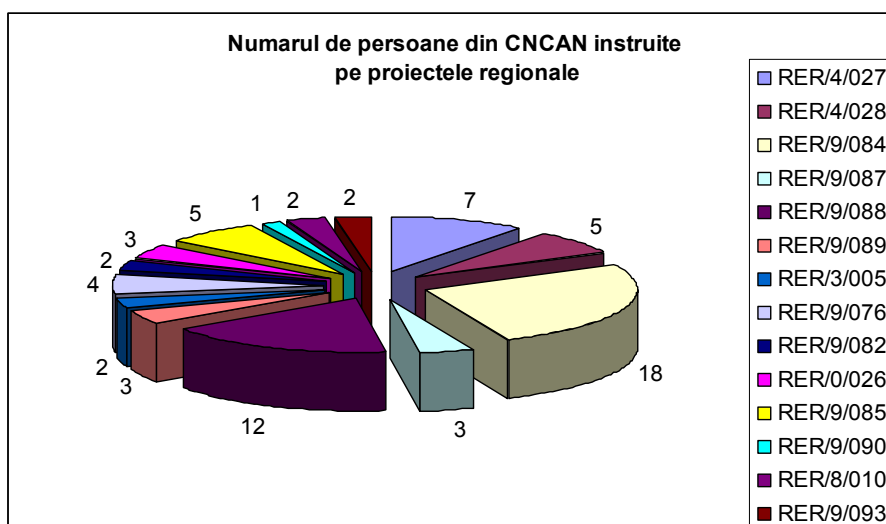
- Seminarul regional „*Supravegherea programelor referitoare la managementul de îmbătrânire a sistemului centralei și de operare pe termen lung a centralelor nucleare-electrice*” (Mamaia, 23 – 27 iunie 2008), în cadrul proiectului regional RER/9/084 „*Eficiența organismelor de reglementare și instruirea avansată în domeniul securității nucleare*”. Seminarul a fost dedicat facilitării schimbului de informații pentru personalul din cadrul organismelor de reglementare și al centralelor nucleare-electrice, cu privire la reglementarea activităților asociate managementului îmbătrânirii și funcționării pe termen lung a centralelor nucleare-electrice;

- Seminarul regional „*Analize de securitate și suport tehnic în sprijinul autorizării creșterii puterii produse de centralele nucleare-electrice*” (București, 6 – 10 octombrie 2008), în cadrul proiectului regional RER/9/088 „*Îmbunătățirea capacităților de evaluare a securității nucleare*”. Obiectivul acestui seminar a constat în prezentarea

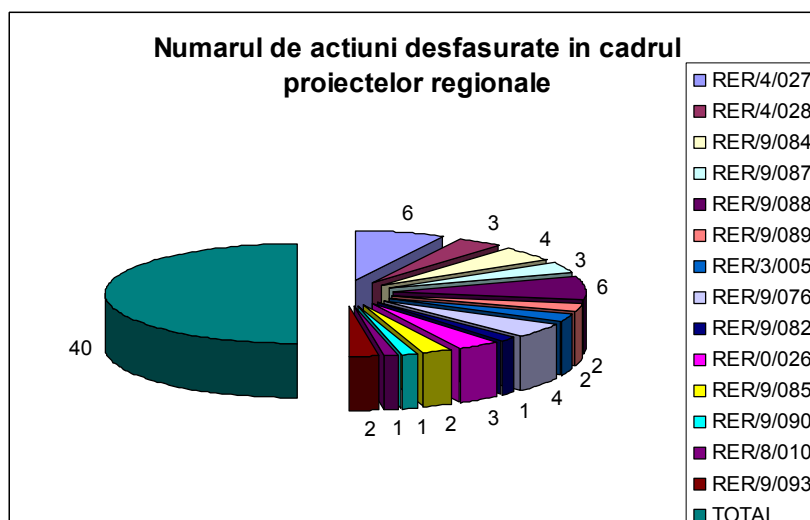
reglementărilor AIEA în domeniul aplicării analizelor de securitate determinate și a suportului tehnic necesar autorizării creșterii puterii produse de centralele nucleare-electrice.

Deasemenea, personalul CNCAN a beneficiat de instruire în cadrul programului regional de asistență tehnică, prin participare la cursuri, reuniuni tehnice și seminarii pe următoarele proiecte:

- RER/0/026 “Sprijin pentru introducerea energiei nucleare”
- RER/3/005 “Planificarea activității de dezafectare a centralelor nucleare-electrice și reactorilor de cercetare”
- RER/4/027 “Creșterea performanțelor centralelor nucleare-electrice”
- RER/4/028 “Repatrierea, managementul și depozitarea combustibilului ars și/sau proaspăt provenit de la reactorii de cercetare”
- RER/8/010 “Metode și proceduri privind controlul calității în radioprotecție”
- RER/9/076 “Îmbunătățirea securității materialelor și a combustibilului nuclear la centralele nucleare-electrice”
- RER/9/082 “Îmbunătățirea documentației bază de proiect și a anagementului”
- RER/9/085 “Îmbunătățirea securității nucleare în ceea ce privește infrastructura națională”
- RER/9/087 “Armonizarea aplicațiilor de PSA”
- RER/9/088 “Îmbunătățirea capacității privind evaluările de securitate”
- RER/9/089 “Dezvoltarea capacității naționale pentru protecția personalului expus profesional”
- RER/9/090 “Instruire privind infrastructura de radioprotecție”
- RER/9/093 “Îmbunătățirea protecției la radiații pentru pacienți și controlul expunerii medicale”

Fig. 10.1 –Numarul de persoane din CNCAN instruite pe proiectele regionale

Fig. 10.2 – Numarul de actiuni desfasurate in cadrul proiectelor regionale

10.3.1.2 Activități conexe cooperării cu AIEA

În conformitate cu Statutul acesteia, AIEA este autorizată să faciliteze transferul tehnologic pentru dezvoltarea și utilizarea energiei nucleare în scopuri pașnice și promovarea cooperării între țările membre în domeniul nuclear cu respectarea cerințelor stipulate în Tratatul de neproliferare a armelor nucleare. Programul de cooperare este în același timp parte integrantă a consensului internațional cu privire la utilizarea tehnologiilor nucleare în scopuri pașnice.

Astfel, în cursul anului 2008, cooperarea cu AIEA a fost extinsă prin încheierea a două acorduri de cooperare pentru traducerea lucrărilor „Identification of Radioactive Sources and Devices”, Seria de Securitate Nucleară nr. 5, AIEA (2007) și „Nuclear Power and Sustainable Development”.

Prin informarea publicului asupra documentului „Nuclear Power and Sustainable Development” se pot prezenta, într-o manieră aprofundată, avantajele și dezavantajele utilizării în scopuri pașnice a energiei nucleare, ținându-se cont de faptul că în prezent aproximativ 16% din producția mondială de energie este de natură nucleară.

Publicația AIEA „Identification of Radioactive Sources and Devices” face parte din Seria de Securitate Nucleară în care sunt prevăzute probleme de securitate nucleară legate de prevenirea, detectarea și răspunsul împotriva furtului, sabotajului și accesului neautorizat și transferului ilegal sau ale altor acte malițioase care implică materiale nucleare și alte substanțe radioactive, precum și instalațiile asociate acestora.

De asemenea, această lucrare vine în sprijinul persoanelor și organizațiilor nespecializate în domeniul surselor radioactive în vederea identificării inițiale a surselor radioactive, dispozitivelor și pachetelor cu care aceștia pot intra în contact accidental sau în timpul activității profesionale.

Totodată, CNCAN și-a îndeplinit obligațiile financiare care îi revin, ca beneficiar al cooperării tehnice cu AIEA, prin plata contribuțiilor aferente proiectelor naționale și regionale.

Astfel, în cursul anului 2008, CNCAN a inițiat procedura legală pentru aprobarea contribuției pentru proiectul de cooperare tehnică furnizată de Agenția Internațională pentru Energia Atomică în cadrul proiectului ROM/9/028 "Asistența tehnică acordată organismului nuclear de reglementare al României în vederea îmbunătățirii competențelor de reglementare", care trebuia achitată la finalul proiectului. Totodată, CNCAN a fost implicată în și a participat la elaborarea proiectului de act normativ prin care s-a aprobat plata contribuțiilor pentru proiectele de cooperare tehnică furnizată de Agenția Internațională pentru Energia Atomică, instituindu-se astfel un sistem unitar legal la nivel național (Ordonanța de Urgență nr. 205/4.12.2008 privind plata costurilor naționale de participare la proiectele din cadrul Programului de cooperare tehnică cu AIEA).

Un moment important l-a constituit pregătirea și participarea, în perioada 29 septembrie – 4 octombrie 2008, la lucrările celei de-a 52-a sesiuni ordinare a Conferinței Generale a AIEA. Președintele CNCAN a rostit, declarația oficială a României. Discursul a pus accent pe activitățile desfășurate în domeniul nuclear în perioada 2007 – 2008, participarea la activitățile AIEA, precum și reiterarea aderării la principiile neproliferării nucleare. Reprezentanții CNCAN participat la standul expozițional organizat de România cu această ocazie, precum și la o serie de manifestări științifice: *Forumul Științific cu tema „Rolul viitor al AIEA”* (unde au fost abordate aspecte legate de rolul pe care AIEA îl va avea în viitor în sprijinirea infrastructurii și resurselor umane în cazul statelor care demarează programe nucleare, în sprijinirea tehnologiei și inovației pentru statele care deja desfășoară programe nucleare, precum și modalitățile de a răspunde nevoilor de dezvoltare prin aplicarea științei și tehnologiei nucleare, viitoarele provocări privind neproliferarea și rolul de verificare al AIEA în contextul dezarmării nucleare); ședința de lucru pe problema prezentării și implementării *Convenției privind compensațiile suplimentare pentru daune nucleare*, ocazie cu care participanții au discutat cu privire la implementarea convenției în sistemul legislativ național; briefingul pe tema *Asistenței juridice și tehnice pentru îndeplinirea obligațiilor naționale din cadrul instrumentelor internaționale privind siguranța nucleară* (întâlnire organizată de către reprezentanții Biroului Juridic și Biroului de Siguranță Nucleară ai AIEA în colaborare cu reprezentanți ai Oficiului Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate, în scopul informării statelor membre AIEA cu privire la asistența juridică și tehnică disponibilă

Fig. 10.3 – Presedintele CNCAN la tribuna Conferința Generala AIEA, Viena, 29.09-04.10.2008

în vederea îndeplinirii obligațiilor naționale din cadrul instrumentelor internaționale privind securitatea nucleară).

De asemenea, reprezentanții CNCAN au participat la întâlnirile bilaterale organizate pe durata Conferinței Generale: cu reprezentanți ai organismelor omoloage din țările cu tradiție în cooperarea bilaterală, precum China, Republica Bulgaria, Republica Moldova, Malaezia, Republica Ungaria, Statele Unite ale Americii, Canada, Argentina, dar și cu reprezentanți ai AIEA: d-na Anita Nilsson, director, Departamentul de Protecție Fizică; dl. Tomihiro Taniguchi, Director General Adjunct al AIEA, Șeful Departamentului de Securitate Nucleară, d-na. Ana Maria Cetto, Director General Adjunct al AIEA, Șeful Departamentului de Cooperare Tehnică al AIEA, dl. Kenji Murakami, Directorul Departamentului de Garanții Nucleare al AIEA.

Au avut loc discuții și cu reprezentanții Departamentului de Cooperare Tehnică a AIEA, cu privire la stadiul de implementare a programului național și regional de cooperare pentru perioada 2009 – 2011.

Fig. 10.4 – Aspecte de la a 52-a Conferința Generală AIEA, Viena, 29.09-04.10.2008

Fig. 10.5 – Aspecte din timpul discursului Presedintelui CNCAN la a 52-a Conferinta Generala AIEA, Viena, 29.09.2008

Fig. 10.6 – Directorul General AIEA, Dr. El Baradei si Delegatia Romaniei la a 52-a Conferinta Generala AIEA, Viena, 29.09.2008

10.3.2 Cooperarea cu Turcia

La data de 3 martie, președintele CNCAN a semnat în numele Guvernului României, la București, Acordul între Guvernul României și Guvernul Republicii Turcia privind notificarea rapidă a unui accident nuclear. Acest Acord cuprinde angajamentul părților de a-și furniza reciproc informații în cazul unui accident nuclear care este sau poate fi la originea unei degajări transfrontaliere de materiale radioactive care ar putea afecta teritoriul celeilalte părți.

În conformitate cu prevederile acestui Acord precum și cu prevederile art. 5 din Convenția de notificare, părțile contractante își furnizează reciproc informații privind instalațiile nucleare, cauza presupusă sau cunoscută și evoluția previzibilă a accidentului nuclear, caracteristicile generale ale degajărilor de substanțe radioactive, rezultatele măsurătorilor de mediu, măsurile de protecție luate sau planificate, precum și alte informații referitoare la accidentul nuclear.

Fig. 10.7 – Ceremonia de semnare a Acordului București, 3 martie 2008

Întărirea cooperării internaționale în domeniul notificării accidentelor nucleare, în special cu statele vecine, este în interesul mutual al părților, în vederea limitării cât mai mult posibil a consecințelor unor posibile accidente nucleare. Prin încheierea de acorduri bilaterale se înlesnește schimbul rapid de informații relevante în caz de accident nuclear sau urgență radiologică cu posibile efecte transfrontaliere. Până în prezent, Guvernul României a încheiat acorduri de notificare în cazul producerii unui accident nuclear cu Guvernul Bulgariei, Guvernul Federației Ruse, Guvernul Republicii Elene, Guvernul Republicii Slovace, Guvernul Ungariei și cu Guvernul Ucrainei. Pentru aplicarea prevederilor acordurilor menționate, autoritatea competentă este Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare.

În conformitate cu prevederile legale în materia ratificării/adoptării/aprobării tratatelor internaționale, *lato sensu*, acest acord a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1038/12.10.2008.

10.3.3 Cooperarea cu Statele Unite ale Americii

A fost finalizat procesul legislativ în vederea denunțării *Acordului de cooperare dintre Guvernul României și Guvernul Statelor Unite ale Americii privind aplicațiile pașnice ale energiei nucleare, semnat la Washington la 15 iunie 1998*, în vederea evitării paralelismului de legislație și a respectării angajamentelor asumate în cadrul negocierilor de aderare. Demersurile întreprinse au avut în vedere respectarea principiilor și regulilor dreptului comunitar și a legislației Uniunii Europene. Astfel, proiectul de lege pentru denunțarea acordului a fost aprobat prin Legea nr. 273/7.11.2008, publicată în Monitorul Oficial nr. 770/17.11.2008 și intrată în vigoare la data de 20 noiembrie 2008. Potrivit Art. 14 – Intrarea în vigoare și durata, acest Acord va înceta în termen de un an de la data notificării de denunțare a acestuia.

10.3.3.1 Departamentul Energiei al Statelor Unite ale Americii (USDOE)

Cooperarea cu Departamentul Energiei (DOE) al Statelor Unite ale Americii are la bază Acordul departamental între Agenția Nucleară (AN) din România și Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare din România (CNCAN) și Departamentul Energiei al Statelor Unite ale Americii privind cooperarea în domeniul combaterii proliferării armelor și tehnologiilor nucleare, semnat la New York, la 19 iulie 2004, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 97/2005. Acest Acord constituie baza prin care DOE acordă, în mod gratuit, asistență tehnică CNCAN și respectiv AN din România în procesul returnării în Federația Rusă a combustibilului nuclear de proveniență rusească, precum și în procesul prevenirii unei posibile proliferări a materialelor și tehnologiilor nucleare. Acordul reprezintă primul pas în crearea cadrului legal necesar repatrierii combustibilului nuclear uzat provenit de la reactorul de cercetare de origine rusească VVR-S. Scopul principal al programului de returnare a combustibilului rusesc din reactoarele de cercetare este de a contribui la accelerarea eforturilor statelor în realizarea obiectivelor de neproliferare nucleară, prin eliminarea combustibilului înalt îmbogățit.

Fig. 10.8 – Ceremonia de semnare a, 3 decembrie 2008, Washington

Ca urmare a notificării Acordului către Comisia Europeană (COM), în baza Art. 103 din Tratatului Euratom, serviciile de specialitate ale COM au considerat că anumite prevederi din Acord împiedică aplicarea Tratatului Euratom. În consecință, pentru a nu prejudicia implementarea proiectului de repatriere, a fost necesară modificarea anumitor prevederi din Acordul mai sus menționat în vederea alinierii acestuia la prevederile Tratatului Euratom. Ca atare, a fost demarată activitatea de negociere și semnare a amendamentului la Acord, obținându-se în data de 6 iunie 2008 aprobarea Primului ministru al României pentru a semnare. Amendamentul a fost semnat la data de 3 decembrie 2008, la Washington, de președintele CNCAN (dna Vajda Borbala), președintele AN (dl. Valică Gorea) și reprezentantul USDOE (dl. William Tobey).

10.3.3.2 Comisia pentru Reglementări Nucleare din Statele Unite ale Americii (USNRC)

Cooperarea cu USNRC, organismul de reglementare în domeniul nuclear din SUA, a continuat în baza prevederilor Înțelegerii bilaterale dintre cele două organizații încheiate în anul 2005. În acest sens, unul dintre experții CNCAN a beneficiat de o perioadă de instruire la sediul USNRC, axată în special pe aspectele de inspecții și autoriza a utilizării surselor de radiații.

De asemenea, cu ocazia vizitei la Washington la începutul lunii decembrie 2008, ocazionată de semnarea Amendamentului la Acordul departamental între Agenția Nucleară (AN) din România și Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare din România (CNCAN) și Departamentul Energiei al Statelor Unite ale Americii (USDOE) privind cooperarea în domeniul combaterii proliferării armelor și tehnologiilor nucleare, au fost stabilite întâlniri cu reprezentanții Biroului pentru Programe Internaționale. Au avut loc discuții despre modul de organizare a relațiilor cu publicul și mass media în cadrul USNRC, fiind vizitat de-asemenea, Centrul de operațiuni al NRC, precum și centrala nuclearoelectrică Peach Bottom.

Fig. 10.9 – Vizita la Centrul de Urgenta al NRC

Cu ocazia acestei vizite, președintele CNCAN a avut și întâlniri bilaterale cu toți comisarii USNRC: dna Kristine L. Svinicki, dl. Gregory B. Jaczko și dl. Peter B. Lyons. Reprezentanții CNCAN au prezentat istoria domeniului nuclear, instalațiile în funcțiune la momentul actual și planurile de viitor în România atât în domeniul nuclear cât și în cadrul organizației. S-au discutat posibilitățile de îmbunătățire a programului de cooperare existent între CNCAN și USNRC, modalitățile de aplicare a acordurilor de implementare cu privire la aplicațiile și mentenanța codurilor termohidraulice și participarea CNCAN în cadrul programului dezvoltat de USNRC cu privire la cercetarea accidentelor severe.

Fig. 10.10 – Intalnire Comisarii NRC- Delegatia CNCAN

10.3.4 Cooperarea cu Federația Rusă

Cooperarea cu Federația Rusă s-a bazat în special pe aspectele legate de repatrierea combustibilului nuclear provenit de la un reactor de cercetare de tip VVR-S, de proveniență rusească. În cursul anului 2008 s-au finalizat procedurile legale necesare pentru negocierea și semnarea Acordului guvernamental între România și Federația Rusă privind cooperarea pentru transferul combustibilului nuclear iradiat de la un reactor de cercetare din România în Federația Rusă, prin aprobarea de către Primul ministru al României a textului acestuia, la data de 8 mai 2008.

La data de 14 noiembrie România și Federația Rusă, prin autoritățile implicate în desfășurarea programului de repatriere a combustibilului nuclear uzat, au finalizat textul Acordului, acesta urmând a fi semnat în cursul primului trimestru al anului 2009.

10.3.5 Cooperarea cu Republica Bulgaria

Experiența anilor trecuți a demonstrat că Autoritatea de Reglementare în domeniul Nuclear din Bulgaria (BNRA) a fost și a rămas un partener constant în relațiile de cooperare ale CNCAN. Cooperarea cu Republica Bulgaria se desfășoară în baza Acordului privind notificarea rapidă a unui accident nuclear și schimbul de informații asupra instalațiilor nucleare, semnat între Guvernul României și Guvernul

Republicii Bulgaria, la Kozlodui în data de 28 mai 1997. În cursul anului 2008, în cadrul programului de cooperare bilaterală echipe de inspectori ai CNCAN au participat la schimburi de experiență desfășurate în cadrul BNRA, în domeniul radioprotecției și securității surselor de radiații în practicile de medicină nucleară, radioterapie și radiodiagnostic. În mod similar, inspectori ai BNRA au participat în perioada 26 – 30 mai 2008 la lucrările sesiunii anuale de analiză a activității și instruire a inspectorilor în domeniul radioprotecției.

Totodată, în luna septembrie a anului 2008 s-a desfășurat la București o întâlnire de lucru între reprezentanții CNCAN și BNRA, referitoare la condițiile de autorizare privind asigurarea securității nucleare și radiologice a transportului de combustibil nuclear, inclusiv aspecte legate de valoarea taxelor și tarifele, și de aplicare a prevederilor Directivei 2006/117/EURATOM privind supravegherea și controlul transferurilor de deșeuri radioactive și combustibil uzat. De asemenea, au fost discutate condițiile de autorizare privind asigurarea protecției fizice a transportului de combustibil nuclear și prevederile Anexei I la Convenția privind Protecția Fizică a Materialelor Nucleare.

10.3.6 Cooperarea cu Norvegia

Programul de Cooperare Norvegian (PCN) pentru promovarea și dezvoltarea economică și socială în România prin intermediul proiectelor de cooperare bilaterală între părți este definit prin Acordul între Regatul Norvegiei și România, Acord ce a fost semnat în luna iulie 2007. Sectoarele prioritare ale acestui program de cooperare includ: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră; eficiență energetică și energie regenerabilă; sănătate, etc. În cadrul sectorului privind eficiența energetică și energia regenerabilă sunt incluse domenii prioritare precum: cooperare pe probleme de siguranță nucleară; cercetare, dezvoltare în domeniul energetic; promovarea eficienței energetice, etc.

PCN este administrat, în numele Norvegiei, de către Innovation Norway, prin promovarea parteneriatului între solicitanții eligibili, evaluarea aplicațiilor primite, încheierea acordurilor de grant, precum și prin monitorizarea anuală. În baza PCN, Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (CNCAN) a elaborat un proiect de cooperare în domeniul nuclear. Demararea proiectului s-a realizat cu implicarea atât a reprezentanților AIEA – din punct de vedere al abordării tehnice – cât și ai Autorității Norvegiene pentru Radioprotecție (NRPA) – din punct de vedere al parteneriatului, ca și condiție de eligibilitate a proiectului, și al abordării tehnice. Acest proiect urmărește îmbunătățirea capacității de reglementare a CNCAN în următoarele domenii de competență: securitate nucleară, evaluări de securitate, asigurarea calității, pregătire și răspuns în caz de urgențe radiologice, asistență în dezvoltarea unui sistem de management integrat, îmbunătățirea capacității organismului de reglementare în ceea ce privește conceptul de cultură de securitate, precum și managementul bazat pe cunoștințe, metode de instruire, motivare și reținere a personalului. O componentă importantă a acestui proiect o reprezintă modernizarea centrului de urgență radiologică a CNCAN, precum și instalarea în țară a unor sisteme suport de luare a deciziilor în caz de urgențe radiologice (RODOS, etc.).

De comun acord între părți (România prin CNCAN și Regatul Norvegiei prin Autoritatea Norvegiană de Radioprotecție) s-a convenit semnarea, în timpul celei de-a 52-a Conferințe Generale a AIEA, *Scrisorii de intenție între Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare din România și Autoritatea Norvegiană de Radioprotecție*. Acest document nu produce efecte din punct de vedere juridic și conține doar intenția celor două autorități de a coopera în domeniul nuclear, în baza Programului Norvegian de Cooperare. Documentul a fost semnat de către președintele CNCAN la sediul Ambasadei Norvegiei din Viena, în data de 2 octombrie 2008.

Fig. 10.11 – D-na Vajda Borbala, Președintele CNCAN și DI. Ole Harbitz, Director General NRPA

10.3.7 Cooperarea cu Republica Coreea

În cadrul creat de semnarea, la 7 august 1990, a *Acordului de cooperare economică, științifică și tehnică dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Coreea*, Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (CNCAN) din România și Institutul de Securitate Nucleară din Republica Coreea (KINS) au semnat la București un *Protocol de Înțelegere privind cooperarea în domeniul securității nucleare*, document care a stat la baza unor relații crescânde nu numai între cele două instituții cu rol de reglementare în domeniul nuclear, dar și între operatorii centralelor nucleare-electrice din cele două țări. Având în vedere interesul Republicii Coreea de a se implica în proiectele de construcție a unităților 3 și 4 ale Centralei Nucleare-Electrice de la Cernavodă, Protocolul mai sus-menționat a fost completat de o *Înțelegere Adițională* (aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 215/2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 167/9.03.2007) care prevede atât schimbul de informații și experți în domeniul reglementării domeniului nuclear, cât și elemente de cercetare-dezvoltare în legătură cu securitatea nucleară și condiții de autorizare a centralelor nucleare.

În perioada 9 – 15 iunie 2008, președintele CNCAN a întreprins o vizită oficială în Republica Coreea, la invitația reprezentanților Korea Hydro Nuclear Power (KHNP). Vizita a fost prilejuită de participarea la ceremonia ocazionată de împlinirea a 30 de ani de operare a centralelor nucleare-electrice în Republica Coreea, ceremonie care a beneficiat de participarea a numeroși reprezentanți ai industriei nucleare din Republica Coreea, dar și din străinătate (Agenția Internațională pentru Energie Atomică, Institutul de Operare a Centralelor Nucleare-Electrice, AREVA, CNCAN). Ulterior, președintele CNCAN a vizitat centrala nucleare-electrică de la Wolsong, moment care a constituit un punct de reper în cadrul acestei vizite, îndeosebi având în vedere faptul că aici se utilizează aceeași tehnologie – CANDU – ca și la centrala nucleare-electrică de la Cernavodă, site-ul celor două noi reactoare Shin Wolsong #1 și #2, Fabrica de Producere Echipamente Nucleare de la Doosan – obiectiv strategic în cadrul programului energetic coreean, precum și cu reprezentanții KINS – Institutul de Securitate Nucleară (organismul de reglementare în domeniul nuclear) și ai companiei KOPEC – Compania de Inginerie în domeniul Nuclear din Rep. Coreea.

10.3.8 Cooperarea cu Lituania

În perioada 26-28 mai 2008, o delegație alcătuită din reprezentanți ai organismului de reglementare și ai operatorului din Lituania a efectuat o vizită în România. Reprezentanții Lituaniei au avut întâlniri cu președintele și cu reprezentanți ai conducerii CNCAN în sensul schimbului de informații privind activitatea de autorizare, reglementare și control desfășurată de cele două organisme de reglementare din România și Lituania.

În cursul acestei vizite, au avut loc întâlniri cu reprezentanți ai Fabricii de Combustibil Nuclear de la Pitești și cu cei ai Centralei Nucleare-electrice de la Cernavodă, ocazie cu care au fost purtate discuții referitoare la proiectul de centrală nucleară de tip CANDU și la cele mai importante aspecte ale ciclului combustibil nuclear.

10.4 Cooperare multilaterală

În cursul anului 2008, la nivel european s-a înființat o organizație (de tip WENRA) în domeniul transportului de materiale radioactive – Asociația Autorităților Competente Europene pentru Transportul în Siguranță al Materialelor Radioactive (ACA) – în vederea stabilirii unui cadru de cooperare între toate Statele Membre privind transportul materialelor radioactive. Pe termen lung, se dorește acoperirea întregii game de activități de reglementare ale autorităților competente. Urmare a invitației reprezentanților Departamentului de Transport al Marii Britanii, CNCAN a început procesul de aderare la ACA, la sfârșitul anului trecut, prin transmiterea unei scrisori de intenție, indicând subiectele specifice de interes pentru CNCAN, precum și dorința de a semna Memorandumul de Înțelegere prin care se va realiza aderarea propriu-zisă la ACA.

WENRA este asociația autorităților de reglementare și control în domeniul securității nucleare din Europa, având drept scop principal dezvoltarea unei abordări

comune privind securitatea nucleară și al unui cadru de cooperare și schimb de experiență între autoritățile de reglementare europene din domeniu. România este reprezentată în această asociație de CNCAN, care a participat ca observator la întâlnirile WENRA încă din 1999, în anul 2003 devenind membru cu drepturi depline. WENRA are întâlniri plenare de două ori pe an, prima reuniune plenară a anului 2008 fiind organizată chiar de către CNCAN, în România, în perioada 26-28 martie. Întâlnirea a reunit aproximativ 80 de delegați – președinți și reprezentanți ai autorităților de reglementare – din peste 20 de state membre, reprezentând o oportunitate de consolidare a relațiilor de cooperare cu organismele de reglementare din statele membre și o onoare de a fi gazda acestui eveniment.

În perioada 5-7 noiembrie 2008, CNCAN a participat, în calitate de observator, la sesiunea anuală a Comitetului de legislație nucleară din cadrul NEA/OECD, organizată de Agenția pentru Energie Nucleară/Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică (NEA/OECD) unde au fost discutate tematici referitoare la aspecte referitoare la: programul de lucru al NEA pentru 2008-2009, programul de lucru al Comitetului legislativ în domeniul nuclear, precum și alte tematici de interes din domeniul nuclear.

10.5 Afaceri europene și programe comunitare

10.5.1 Legislație comunitară principală

Tratatul Euratom

Având în vedere noul statut de stat membru al Uniunii Europene (UE) începând cu 1 ianuarie 2007, România, prin instituțiile și autoritățile sale, are obligația respectării prevederilor aquis-ului comunitar. Tratatul Euratom reprezintă documentul de referință principal din legislația comunicată, care are ca obiective dezvoltarea politicilor energetice care au în vedere stabilirea unor piețe într-un cadru concurențial, cu garantarea drepturilor mari de desfacere și a accesului la cele mai bune mijloace tehnice, prin crearea unei piețe comune a materialelor și echipamentelor specializate, prin libera circulație a capitalurilor pentru investițiile în domeniul nuclear și prin libertatea de a angaja specialiști din oricare dintre statele membre ale UE. Facilitarea investițiilor și să asigure, în special prin încurajarea inițiativelor întreprinderilor, realizarea instalațiilor de bază necesare pentru dezvoltarea energiei nucleare, supravegherea utilizării materialelor nucleare, în sensul că acestea nu sunt deturnate spre alte scopuri decât cele cărora le sunt destinate, precum și promovarea alături de ceilalți actori mondiali a progresului în utilizarea pașnică a energiei nucleare.

În cursul anului 2008, cooperarea CNCAN cu instituțiile UE, în special cu structurile specializate pe domeniul nuclear ale UE a cunoscut progrese importante. Astfel, CNCAN a respectat și îndeplinit obligațiile care revin în ceea ce privește aplicarea prevederilor Capitolului X din Tratat, în special a dispozițiilor art. 103 referitoare la notificarea acordurilor și contractelor încheiate cu state terțe.

10.5.2 Legislație comunitară secundară

Aquis-ul comunitar este în continuă modificare, luându-se în considerație și diversele dificultăți întâmpinate de către Statele Membre în cursul practicii zilnice.

Astfel, în cursul anului 2006 a fost adoptată Directiva nr. 2006/117/Euratom privind supravegherea și controlul transferurilor de deșeuri radioactive și combustibil uzat, care înlocuiește Directiva nr. 92/3/Euratom privind supravegherea și controlul transporturilor de deșeuri radioactive între statele membre, precum și la intrarea sau la ieșirea din Comunitate. Procedura prevăzută de Directiva 92/3/Euratom se aplica, în practică, numai transferurilor de combustibil uzat pentru care nu este prevăzută nicio utilizare ulterioară, considerat, prin urmare, "deșeu radioactiv" în sensul directivei respective. Din punct de vedere radiologic, nu se justifică excluderea aplicării procedurii de supraveghere și control pentru combustibilul uzat destinat reprocesării. În consecință, noua directivă reglementează toate transferurile de combustibil uzat, destinat eliminării sau reprocesării. CNCAN a îndeplinit procedurile interne pentru transpunerea în sistemul național de drept a acestei directive. Astfel, prin Ordinul nr. 443/19.11.2008, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 797/27.11.2008 au fost aprobate Normele privind supravegherea și controlul expedierilor internaționale de deșeuri radioactive și combustibil nuclear uzat implicând teritoriul României, care reprezintă transpunerea integrală a acestei directive. Ulterior a fost realizată și notificarea transpunerii la COM.

Statutul României de stat membru al UE implică, printre altele, asigurarea liberei circulații a mărfurilor pe teritoriul UE. Unul dintre instrumentele comunitare utilizate în acest sens este Directiva nr. 98/34/CE privind schimbul de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice și al regulilor referitoare la serviciile societății informaționale, amendată de Directiva nr. 98/48/CE. Directivele menționate au fost preluate în legislația națională prin Hotărârea Guvernului nr. 1016/25.06.2004 privind măsurile pentru organizarea și realizarea schimbului de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice, precum și al regulilor referitoare la serviciile societății informaționale, între România și statele membre ale UE, precum și Comisia Europeană. Astfel, se asigură dialogul între statele membre anterior adoptării reglementărilor tehnice și se garantează exercitarea eficientă a principiului subsidiarității în vederea asigurării liberei circulații a mărfurilor. CNCAN a asigurat derularea procesului de notificare pentru proiectele de reglementări din sfera sa de competență, participând activ în procedura de consultare privind proiectele de reglementări tehnice elaborate de celelalte state membre în domeniul nuclear.

a) Cooperarea cu serviciile comunitare

Respectarea angajamentelor asumate de România, în domeniul de competență al instituției, prin semnarea Tratatului de Aderare la Uniunea Europeană, precum și aplicarea prevederilor Tratatului Euratom reprezintă priorități fundamentale pentru CNCAN. Cooperarea cu serviciile comunitare, îndeosebi cu direcția specializată (DG-TREN – Directoratul General pentru Transport și Energie), a continuat și în cursulunoscut în cursul anului 2008 o dezvoltare susținută. Astfel, în perioada 18 – 26 august 2008 s-a desfășurat misiunea de verificare a COM (DG-TREN Unitatea H4 – Radioprotecție) în baza art. 35 din cadrul Tratatului Euratom.

Obiectivul misiunii l-a constituit evaluarea funcționării și eficiența instalațiilor necesare efectuării controlului permanent al nivelului de radioactivitate în atmosferă, apă și sol, în perimetrul și imediata vecinătate a uzinei de prelucrare a minereului de uraniu Feldioara, a minei de uraniu de la Crucea (Vatra Dornei), precum și principalele laboratoare ale Agenției Naționale pentru Protecția Mediului responsabile cu monitorizarea radioactivității mediului înconjurător din regiunile menționate și din București. Misiunea s-a încheiat cu organizarea unei întâlniri a experților DG-TREN cu autoritățile naționale competente în cadrul căreia s-au discutat progresele înregistrate în controlul importului de produse alimentare. În programul de verificare au participat următoarele instituții: Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (CNCAN), Agenția Națională Pentru Protecția Mediului (ANPM), Autoritatea Națională Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA). Coordonarea misiunii de verificare a fost realizată, la solicitarea COM, de CNCAN – ca autoritate națională de reglementare și control al activității nucleare și punct de contact în cadrul art. 35 din Tratatul Euratom.

b) Grupul de Lucru la Nivel Înalt privind Securitatea Nucleară și Managementul Deșeurilor Radioactive

CNCAN este reprezentat – și participă la nivel de președinte – la lucrările *Grupului de Lucru la Nivel Înalt privind Securitatea Nucleară și Managementul Deșeurilor Radioactive (ENSREG)*. Acest grup a fost înființat la propunerea Comisiei Europene (Decizia nr. 2007/530/Euratom) și are ca mandat menținerea și îmbunătățirea securității instalațiilor nucleare, a managementului combustibilului uzat și a deșeurilor radioactive. Securitatea nucleară și managementul în siguranță al combustibilului nuclear uzat și al deșeurilor radioactive reprezintă o responsabilitate națională a statelor membre ale UE, iar deciziile privind măsurile de securitate și supravegherea instalațiilor nucleare rămân exclusiv în competența operatorilor și autorităților naționale din domeniu. În acest context, ENSREG va depune toate eforturile să stabilească o serie de condiții pentru perfecționarea continuă a securității nucleare și a managementului în siguranță al combustibilului nuclear uzat și al deșeurilor radioactive în întreaga Comunitate. ENSREG este compus din reprezentanți ai autorităților de reglementare în domeniul nuclear sau ai autorităților competente în domeniul securității instalațiilor nucleare și managementului combustibilului uzat și al deșeurilor radioactive, președintele CNCAN asigurând reprezentarea din partea organismului de reglementare în domeniul nuclear din România.

De vreme ce toate statele membre ale UE urmează principiile de bază, stabilite în Convenția privind securitatea nucleară și Convenția Comună asupra gospodăririi în siguranță a combustibilului uzat și asupra gospodăririi în siguranță a deșeurilor radioactive, pentru a asigura securitatea nucleară și managementul în siguranță al combustibilului nuclear uzat și al deșeurilor radioactive, ENSREG se va baza pe experiența și informațiile furnizate de aceste convenții, precum și de Standardele de Securitate ale AIEA, în vederea perfecționării constante a securității în întreaga Comunitate. Totodată, un alt aspect esențial al activității ENSREG, ca organism de experți independent, este dezvoltarea de propuneri în vederea perfecționării cooperării și transparenței între statele membre, precum și a transparenței în general, privind aspectele referitoare la securitatea instalațiilor și practicile de management

eficient al deșeurilor radioactive din jurisdicția acestora. În acest sens, ENSREG a aprobat înființarea a trei grupuri de lucru (GL) pe problematici specifice, admitând că în anumite situații pot surveni suprapuneri în activitatea acestora: *WGNS* – GL privind perfecționarea reglementărilor de securitate nucleară, care a fost ulterior divizat în trei sub-grupuri pentru a acoperi sfera complexă a securității nucleare, *WGRWMD* – GL privind perfecționarea reglementărilor în legătură cu dezafectarea și managementul deșeurilor radioactive și al combustibilului uzat și *WGTA* - GL privind transparența și comunicarea. GL sunt deschise participării oricărui membru ENSREG sau expert nominalizat de către un stat membru, cu mențiunea că președinția grupurilor trebuie asigurată de membri ai ENSREG. CNCAN a nominalizat reprezentanți pentru toate cele trei GL. Toate cele trei GL au elaborat programe inițiale de lucru, pe care le-au derulat cu succes, în vederea realizării raportului de activitate a ENSREG pentru Consiliu și Parlamentul European în vara anului 2009. Pe parcursul anului 2008, activitatea ENSREG s-a concentrat asupra elaborării de norme comune în domeniul securității nucleare la nivelul UE, fapt care s-a concretizat prin elaborarea unui proiect de Directivă privind securitatea nucleară, o serie de membri susținând necesitatea unui instrument legal privind securitatea nucleară la nivelul întregii Comunități.

c) Comitetul de Sprijin (Advisory Committee)

De asemenea, CNCAN participă la întâlnirile Comitetului de Sprijin (*Advisory Committee*) întrunit conform prevederilor Art. 21 a Directivei Consiliului nr. 2006/177/Euratom privind supravegherea și controlul expedițiilor de deșeuri radioactive și de combustibil nuclear ars. Responsabilitățile acestui comitet includ, printre altele, acordarea sprijinului CE în implementarea cerințelor art. 16(2), 17(2), 19(1), precum și pregătirea unui raport către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European privind implementarea prevederilor art. 4 din Directiva menționată.

d) Grupul de lucru privind gestionarea asistenței acordate organismelor de reglementare

Grupul privind gestionarea asistenței de reglementare (RAMG) este un grup consultativ al Comisiei Europene, având ca atribuție principală sprijinirea organismelor de reglementare din țările care beneficiază de proiecte finanțate din programele comunitare de securitate nucleară. La reuniunile acestui grup sunt invitați să participe reprezentanți ai organismelor de reglementare din Statele Membre ale Uniunii Europene, care operează centrale nucleare-electrice. Începând din 2008, a fost lansată inițiativa de a extinde cooperarea tehnică în cadrul programului INSC și în țări precum Egipt, Iordania, Maroc, Belarus (sub denumirea “Third Countries Initiative”), în vederea furnizării de asistență și expertiză tehnică pentru consolidarea infrastructurii de reglementare în domeniul nuclear. Astfel, în cadrul acestui Program, s-au desfășurat două misiuni de experți, în Iordania, și respectiv Egipt, în vederea evaluării capacității de reglementare în domeniul nuclear.

La misiunea din Egipt, ce a avut loc în perioada 7-8 iulie 2008, România a participat în cadrul unei echipe alcătuită din reprezentanții Comisiei Europene, Cehiei, Ungariei și Italiei. Urmare a acestei misiuni, se vor iniția proiecte de asistență

tehnică, în vederea consolidării infrastructurii de reglementare în domeniul securității nucleare.

Începând cu anul 2009, Comisia Europeană intenționează organizarea de misiuni de experți în noi țări, precum Maroc și Belarus. România și-a manifestat interesul de a participa, alături de Spania, Italia și Ungaria în organizarea misiunii pentru Maroc.

e) Programe comunitare

În cursul anului 2008, asistența prin intermediul programelor comunitare (*Programul orizontal pentru asistență în domeniul securității nucleare*, memorandumurile aferente anilor 2004, 2005 și 2006 – a cunoscut același ritm, ca în anii anteriori. Printre proiectele derulate amintim finalizarea în cursul lunii august, a următoarelor proiecte:

i) RO 2004/016-815.02.01

“Asistență pentru autoritatea română de reglementare în domeniul nuclear în vederea furnizării de coduri mecanice de analiză”. În cadrul acestui proiect a fost achiziționat codul de calcul ANSYS/Mechanical, cod utilizat de către Centrala Nucleo-Electrică de la Cernavodă ca suport pentru documentația transmisă autorității de reglementare. Folosirea acestui cod de calcul de către personalul CNCAN, care a beneficiat în cadrul proiectului și de instruire pentru utilizarea acestui cod, constituie un pas important în dezvoltarea capacităților interne de a efectua și evalua analizele de protecție la suprapresiune pentru sistemele speciale de securitate nucleară, pentru circuitul primar și analizele de tensiuni elaborate de centrala nucleo-electrică de la Cernavodă (CNE);

ii) RO 2004/016-815.02.02

“Asistență tehnică pentru autoritatea română de reglementare în domeniul nuclear în vederea gestionării aspectelor relevante privind activitățile viitoare de punere în funcțiune a instalațiilor nucleare”. Obiectivul proiectului a fost de a sprijini CNCAN în gestionarea activităților de punere în funcțiune, ca parte a procesului de autorizare, prin furnizarea de asistență tehnică în domeniul reglementării și pentru întărirea capacității CNCAN de autorizare, analiză și evaluare a tuturor etapelor de punere în funcțiune a Unității 2 a centralei nucleo-electrice de la Cernavodă. Proiectul a contribuit, prin pregătire teoretică și practică la întărirea competenței personalului nou angajat al CNCAN, în activitatea de reglementare;

iii) RO 2004/016-815.02.03

“Asistență tehnică pentru autoritatea română de reglementare în domeniul nuclear în vederea îmbunătățirii gestionării surselor radioactive închise de mare activitate, inclusiv a surselor radioactive închise uzate și a surselor orfane”. Asistența tehnică furnizată în cadrul acestui proiect a fost îndreptată spre îmbunătățirea cadrului de reglementare în domeniul depozitării în siguranță, pe termen lung, a surselor puternic radioactive închise de viață lungă și al recuperării surselor orfane. Activitățile de pregătire în acest proiect au constat în organizarea unor sesiuni specifice de instruire

(la care au participat un număr de 20 de persoane, atât din CNCAN cât și din cadrul instituțiilor cu atribuții în această arie tematică) cu privire la controlul și asigurarea securității depozitelor pe termen lung pentru sursele puternic radioactive închise, recuperarea în condiții de siguranță a surselor orfane, mecanismul de finanțare pentru recuperarea și gestionarea surselor orfane, dezafectarea instalațiilor unde ar putea exista surse orfane, identificarea și stabilirea echipamentelor specifice pentru intervenție și recuperare a surselor orfane.

iv) RO 2004/016-772.05.01.02

“Asistență tehnică pentru CNCAN în stabilirea sistemului de supraveghere și control pentru transportul materialelor radioactive, inclusiv a deșeurilor radioactive”. Proiectul a fost propus în vederea finalizării implementării Directivei 92/3/Euratom privind supravegherea și controlul deșeurilor radioactive între Statele Membre care intră sau ies din Comunitate, obiectivul acestuia constituindu-l proiectarea unei baze de date pentru înregistrările referitoare la transportul materialelor radioactive, inclusiv deșeuri radioactive. În cadrul proiectului, au avut loc și sesiuni de instruire, atât pentru administratorul de rețea cât pentru utilizatori.

Referitor la Programul orizontal Phare 2005 în domeniul securității nucleare, a fost demarată activitatea de monitorizare și implementare a următoarelor proiecte:

a) RO 2005/017-519-03.01

“Sprijin pentru personalul autorității de reglementare în vederea îmbunătățirii capacităților legate de evaluarea probabilistică de securitate”. Scopul acestui proiect a fost de a sprijini CNCAN în procesul de revizuire a Evaluării Probabilistice de Securitate de nivel 1 elaborată pentru centrala nucleare-electrică de la Cernavodă de către operator. Proiectul și-a propus să furnizeze o expertiză tehnică corespunzătoare a documentului mai sus menționat, să asigure instruirea practică a personalului CNCAN pentru revizuirea acestui document, precum și să elaboreze o proceduri pentru evaluarea care va fi dezvoltată ulterior de către organismul de reglementare.

b) RO 2005/017-519-03.02

“Îmbunătățirea capacităților personalului organismului de reglementare cu privire la evaluarea raportului preliminar de securitate nucleară pentru operațiunile de depozitare de la Băița Bihor”. Raportul preliminar al analizei de securitate (PSAR) pentru depozitul de deșeuri slab radioactive de la Băița Bihor transmis de către operator spre evaluare la CNCAN face obiectul analizei în cadrul acestui proiect. Pe baza PSAR-ului, CNCAN va decide dacă depozitul poate fi autorizat în vederea funcționării și condițiile în care va funcționa. Proiectul a urmărit acordarea de sprijin pentru personalul CNCAN în revizuirea PSAR și obținerea unor concluzii independente asupra acestui document. În plus, deoarece depozitul Băița Bihor are câteva caracteristici comune cu depozitul Richard din Republica Cehă, s-a realizat și o comparare a metodologiilor pentru stabilirea evaluării de securitate pentru cele două depozite. Această activitate va contribui la îmbunătățirea nivelului de experiență al CNCAN în domeniul evaluării de securitate la depozitele care se bazează pe cazuri concrete și similare.

c) RO 2005/017-519-03.03

“Dezvoltarea capacităților autorității de reglementare din România cu privire la aspectele de reglementare a activităților ce implică materiale radioactive naturale cu concentrații ale radionuclizilor mai mari decât limitele de exceptare (NORM) și materiale radioactive concentrate în radionuclizi naturali prin procedee tehnologice (TENORM)”. Proiectul a fost propus deoarece în acest domeniu nu există un cadru de reglementare definit și a urmărit să asigure sprijinul necesar pentru personalul CNCAN în dobândirea de cunoștințe specifice și obținerea unei experiențe corespunzătoare. A fost realizat în cadrul proiectului un studiu prin care au fost evaluate consecințele radiologice urmarea a existenței unei cantități mari de NORM și TENORM pe teritoriul României, precum și revizia reglementărilor existente și elaborarea unor noi care să aibă la bază cerințele în vigoare la nivelul Uniunii Europene, în țări care se confruntă cu aceleași probleme, iar experții CNCAN implicați în autorizarea activităților care generează NORM și TENORM, au beneficiat de instruire în cadrul acestui proiect.

Trebuie menționat faptul că pentru toate sesiunile de evaluare, reprezentanții Unității de Implementare a Proiectelor (UIP) cu sprijinul direcțiilor de specialitate au participat la sesiunile de evaluare organizate. Activitatea UIP în perioada de referință se extinde și la activitatea de monitorizare și implementare a fiecărui proiect, care a fost contractat. Această activitate s-a concretizat în monitorizarea implementării acestor proiecte în ceea ce privește respectarea prevederilor contractului, atingerea obiectivelor, finanțarea, elaborarea de rapoarte periodice și transmiterea acestora către instituțiile de profil din țară și cele ale Comisiei Europene, precum și participarea la reuniunile de monitorizare.

În cadrul Programul orizontal Phare 2006 în domeniul securității nucleare, reprezentanții UIP cu sprijinul direcțiilor de specialitate au elaborat documentația de atribuire, documentație elaborată pentru prima dată în conformitate cu legislația națională, pentru următoarele proiecte:

a) Phare RO 2006/018-411.03.01

„Îmbunătățirea capacității personalului Autorității de Reglementare în Domeniul Nuclear din România în vederea evaluării Revizuirii Periodice a Securității Nucleare a Unității 1 de la Centrala Nuclearo-Electrică de la Cernavodă”. Asistența tehnică care va fi acordată în cadrul acestui proiect are în vedere creșterea competenței CNCAN cu privire la utilizarea rezultatelor Revizuirii Periodice a Securității Nucleare (RPSN), în conformitate cu practicile europene, în procesul de autorizare. Scopul proiectului este de a contribui la îmbunătățirea proceselor de evaluare a securității nucleare pentru CNE Cernavodă; îmbunătățirea competenței personalului CNCAN în reglementarea și controlul diferitelor aspecte legate de efectuarea RPSN, inclusiv în ceea ce privește analiza și evaluarea rapoartelor prezentate de titularul de autorizație; transferul către personalul CNCAN a experienței autorităților de reglementare europene în domeniu; modernizarea cadrului de reglementare luând în considerare cele mai bune practici identificate la nivel european cu privire la efectuarea RPSN pentru centralele nucleare-electrice. Proiectul a fost contractat, contractul semnându-se la sfârșitul lunii noiembrie 2008.

b) Phare RO 2006/018-411.03.02

„Pregătirea tehnică a personalului Autorității de Reglementare în Domeniul Nuclear din România în ceea ce privește practicile în domeniul radioprotecției”. Obiectivul proiectului îl constituie îmbunătățirea capacității personalului CNCAN în domeniul radioprotecției în vederea asigurării protecției la radiații ionizante a lucrătorilor expuși profesional și a publicului. Proiectul urmărește acordarea de asistență tehnică CNCAN în vederea elaborării de proceduri specifice privind evaluarea securității radiologice și îmbunătățirea capacității personalului CNCAN care lucrează în domeniul radioprotecției. La licitația lansată în toamna anului de referință nu a fost primită nicio ofertă, în consecință proiectul nu a mai fost contractat. Având în vedere că această situație a apărut pentru prima dată din anul 2001 de când CNCAN beneficiază de asistență comunitară, considerăm că neprezentarea nici unui ofertant se datorează prevederilor restrictive ale legislației naționale care solicită ca oferta să fie redactată numai în limba română. Bariera lingvistică a condus ca organizațiile internaționale care ar putea să acorde asistență CNCAN să nu fie interesate de acest proiect.

c) Phare RO 2006/018-147.05.01

„Furnizarea programului de calcul (software) pentru proiectarea și analiza sistemelor de conducte în domeniul nuclear”. Scopul proiectului îl reprezintă achiziționarea unui program de calcul dedicat, necesar pentru proiectarea și analiza sistemelor de conducte în domeniul nuclear. Se urmărește livrarea software-ului, instalarea acestuia, precum și instruirea personalului care utilizează programul. Proiectul a fost contractat, contractul semnându-se la sfârșitul lunii noiembrie 2008.

d) Phare RO 2006/018-147.05.01

„Îmbunătățirea capacității de autorizare a Comisiei Naționale Pentru Controlul Activității Nucleare (CNCAN) în contextul tehnicilor noi utilizate în aplicațiile medicale”. Scopul proiectului îl reprezintă: evaluarea impactului pe care noile recomandări ale ICRP le au asupra legislației și practicii din România; aplicarea principiului „better regulation” (avut în vedere de Comisia Europeană) la legislația românească privind radioprotecția; îmbunătățirea capacității CNCAN de a evalua și autoriza instalațiile radiologice PET și ciclotroanele aferente; îmbunătățirea capacității CNCAN de a evalua și autoriza acceleratoarele liniare (LINAC); îmbunătățirea capacității utilizatorilor (fizicienii medicali din instituțiile medicale) de a utiliza acceleratorii liniari în condiții de securitate radiologică. Îmbunătățirea capacității de autorizare CNCAN în contextul tehnicilor noi utilizate în aplicațiile medicale este foarte importantă pentru personalul CNCAN având în vedere solicitările de emiteră de autorizații pentru noile tipuri de tehnici radiologice în aplicații medicale introduce în România. Situația contractării a fost similară cu cea a proiectului RO 2006/018-411.03.02 *„Pregătirea tehnică a personalului Autorității de Reglementare în Domeniul Nuclear din România în ceea ce privește practicile în domeniul radioprotecției”*, la licitația lansată neprimindu-se nu s-a primit nici o ofertă. Din nou, considerăm că bariera lingvistică, impusă de legislația națională, a fost motivul pierderii acestei contractări.

De-asemena, CNCAN este parte în proiectul privind crearea unei platforme de instruire și educație în practica de radioprotecție (EUTERP). Proiectul a demarat în luna aprilie 2007 și are o durată de 36 luni. Platforma se adresează experților în radioprotecție și își propune:

- eliminarea obstacolelor privind mobilitatea acestor experți în cadrul Uniunii Europene, prin armonizarea criteriilor și calificărilor în scopul recunoașterii mutuale a acestor experți;
- facilitarea accesului transnațional la educația și instruirea vocațională;
- integrarea educației și instruirea în infrastructura ocupațională privind radioprotecția în statele membre, cele candidate și asociate.

Problematika dezbătută de proiect cuprinde aspecte legislative și administrative, precum și aspecte științifice. Experții CNCAN au participat în perioada de referință la seminariile organizate în cadrul acestui proiect, pe tematici diverse de dezbateri, în cadrul cărora s-a prezentat situația existentă în România, din punctul de vedere al organismului de reglementare în domeniul nuclear.

10.6 Pregătire profesională în domeniul relațiilor internaționale

Capacitatea profesională de a integra principiile de drept internațional și comunitar în activitățile desfășurate, precum și dezvoltarea profesională constantă în domeniul relațiilor internaționale necesită un amplu proces de pregătire și specializare a personalului DRInt. S-a avut în vedere atingerea unei serii de obiective majore (cunoașterea și aplicarea principiilor de drept național, comunitar și internațional, familiarizarea cu conceptele moderne ale problematicilor globale de securitate, aprofundarea principiilor și practicilor care guvernează relațiile internaționale etc.).

Astfel, în perioada 15 ianuarie – 14 aprilie 2007, un reprezentant al DRInt a participat la *Cursul de Studii Avansate de Securitate organizat de Centrul European de Studii de Securitate „G. Marshall”*. Subiectele abordate în aprofundarea problematicilor globale de securitate au inclus: teorii ale relațiilor internaționale și de securitate, provocări globale, natura conflictelor armate, impactul „soft security” ca amenințare națională și internațională la adresa securității, problemele privind energia, rolul democrației în asigurarea securității, cooperarea internațională în domeniul securității, normele internaționale – drepturile omului în legislația internațională, factori de decizie naționali în domeniul securității – dezvoltarea strategiei naționale de securitate și influențele în formularea strategiei de securitate. De asemenea, în perioada 25 august – 5 septembrie 2008, un alt reprezentant al DRInt a participat la cursurile organizate de Școala Internațională de Drept Nuclear, de la Montpellier 1, în cooperare cu Agenția pentru Energie Nucleară din cadrul Organizației pentru Dezvoltare și Cooperare Economică, școala beneficiind de suportul Asociației Internaționale de Drept Nuclear și al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică. Programul educațional curent al Școlii a inclus 10 zile de cursuri cu teme variate, începând cu elemente introductive în domeniul dreptului nuclear și continuând cu teme precum: organismele internaționale din domeniul nuclear și elemente de bază ale dreptului nuclear; protecția împotriva radiațiilor ionizante; securitatea nucleară și prevenirea și managementul accidentelor nucleare;

prevenirea proliferării armelor nucleare; siguranța nucleară – protecția fizică și traficul ilicit al materialelor nucleare; managementul combustibilului uzat și al deșeurilor radioactive; transportul materialelor nucleare și al combustibilului nuclear; protecția mediului; comerțul internațional al materialelor și echipamentelor nucleare; răspunderea și compensațiile pentru daune nucleare, precum și asigurarea împotriva riscurilor nucleare.

În perioada 19 – 20 iunie 2008, s-a desfășurat la Paris, în Franța, *Conferința Internațională* cu tema „*Securitatea în Orientul Mijlociu și neproliferarea armelor de distrugere în masă/dezarmare*”. Reuniunea, organizată de Institutul pentru Studii de Securitate la UE, a beneficiat de participarea oficialilor din cadrul DG-TREN, Consiliul European, Ambasadori ai țărilor din Orientul Mijlociu acreditați la Bruxelles, foști ministri de externe din țările arabe, reprezentanți ai unor instituții de studii politice și de securitate din Orientul Mijlociu, Europa și SUA. Principalul scop al evenimentului a fost de a aduce în dezbatere aspecte semnificative ale securității regionale, neproliferării, dezarmării și activităților nucleare civile, într-un format care să reunească atât decidenți politici cât și experți din Orientul Mijlociu și statele Uniunii Europene. Programul Conferinței a adus în discuție eforturile Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, precum și programele derulate în domeniul siguranței și securității nucleare, principiile inițiativei de promovare a securității și a Inițiativei Globale de Combatere a Terorismului Nuclear.

În perioada 4 – 5 septembrie 2008, Centrul European pentru Studii de Securitate de la Garmisch-Partenkirchen, Germania, a organizat *Conferința Internațională* cu tema „*Inițiativa Globală de Combatere a Terorismului Nuclear*”. Au participat reprezentanți din 30 de țări, experți ai Organizației Națiunilor Unite și ai Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, ai Departamentului de Stat și Departamentului Apărării ale Statelor Unite, oficiali ai Centrului European pentru Studii de Securitate George C. Marshall și au fost abordate teme legate la stabilirea și consolidarea cadrului legal național care să susțină lupta de combatere a terorismului nuclear. Urmare a participării la această manifestare, s-a hotărât ca, CNCAN să fie coorganizator al conferinței ce urmează a fi organizată la București în cursul anului 2009.

De asemenea, în perioada 13-14 noiembrie a.c., reprezentanți ai CNCAN au participat la cea de-a doua întâlnire plenară a Inițiativei Globale de Combatere a Terorismului Nuclear, aflată în coordonarea Departamentului de Stat al SUA și al Agenției pentru Reducerea Amenințărilor Globale. Programul a cuprins o trecere în revistă a principalelor întâlniri, conferințe, exerciții naționale, desfășurate în prima parte a anului 2008, iar în cea de a doua parte au fost prezentate programul exercițiilor de reacție și intervenție în caz de urgență, unde au fost invitați să prezinte reprezentanții Canadei, Spaniei și SUA. Reprezentanții CNCAN au avut întâlniri oficiale cu reprezentanți ai Agenției pentru Reducerea Amenințărilor Globale, ai Departamentului de Stat al SUA fiind discutate aspecte legate de posibilitatea organizării în România, în cursul anului 2009, a unei conferințe regionale legate de combaterea terorismului nuclear în regiunea Mării Negre, precum și disponibilitatea statului român de a gazdui o astfel de conferință. Au fost abordate aspecte legate de logistică, echipamente, agenții implicate, nivelul de reprezentare și alte probleme organizatorice.

La solicitarea Ministerului Afacerilor Externe de a contribui la implementarea Memorandumului privind punerea în aplicare a *Programului multianual de formare în limba franceză (2007 – 2009)*, destinat funcționarilor români, semnat de Guvernul României, Organizația Internațională a Francofoniei, Republica Franceză, Comunitatea franceză din Belgia și Guvernul Marelui Ducat al Luxemburgului, CNCAN a răspuns pozitiv, prezentându-și propunerile referitoare la cursurile de perfecționare a personalului. La absolvirea acestui modul, se dorește ca majoritatea cursanților să fie capabili să poarte negocieri în limba franceză, să redacteze și, în general, să utilizeze limba franceză ca limbă de lucru în reuniunile europene.